вчителя спочатку визначається у формі пізнавального завдання, це по-перше. По-друге, спираючись на наявні знання та миттєво оцінюючи умови чи обставини, вчитель теоретично співвідносить засоби, предмет і передбачуваний результат власних дії. По-третє, вирішене пізнавальне завдання переходить у форму практичного перетворювального акту, при цьому виявляється суперечність між засобами та об'єктами педагогічного впливу, що позначаються на результатах дії вчителя, сприяючи створенню ситуації. У зв'язку з цим з форми практичного акту дія знову переходить у форму пізнавального завдання, умови якого стають більш адекватними вирішенню освітніх завдань.

Все вище зазначене свідчить про те, що конструктивність професійних дій та вчинків вчителя в умовах освітньої ситуації необхідно характеризувати: оперативністю у налагодженні предметної взаємодії; творчим самовираженням у досягненні поставленої мети; інтелектуальною напруженістю та емоційною насиченістю суб'єктів педагогічного процесу; стохастичністю та самокерованістю виховної діяльності.

Література

1. Андрущенко В. П. Академічна мобільність: проблема реалізації в Україні і в світі / В. Андрущенко, В. Молодиченко // Вища освіта України. - 2010. - № 1. - С. 34-42.
2. Коротов В. М. Развитие гуманистических взглядов и убеждений: Кн. для учителя / Виктор Михайлович Коротов. – Самара: Самар. ун-т, 1994. – 103 с.
3. Рыданова И. И. Основы педагогики общения / И. И.Рыданова – Мн.: Беларусская наука, 1998. – 319 с.
4. Савин Е. Ю. Психологические условия педагогической импровизации в мышлении студентов-педагогов / Е.Ю. Савин // Научный и гуманитарный потенциал обучения и воспитания: материалы 2-й Российской научно-практической конференции памяти Е. Л. Прасоловой, 27-28 мая 2011 года, Калуга / [Под ред. К.Г.Никифорова.] – Калуга: Изд-во КГУ им К. Э. Циолковского, 2011. С.67-71.
5. Семёнова Г. В. Личностные особенности студентов, находящихся в ситуации дистанционного обучения / Г. В. Семёнова – Санкт-Петербург: РГПУ им. А. И. Герцена.– Сентябрь 2009 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.humanpsy.ru/semenova/do

Шевченко А.Ф. Конструктивність педагогічних дій в умовах конкретної освітньої ситуації

Анотація. *В статті дано сутнісну характеристику конструктивності педагогічних дій та здійснено опис етапів конструктивного рішення в умовах конкретної освітньої ситуації.* ***Ключові слова****: педагогічна імпровізація, освітня ситуація, педагогічний процес, педагогічна практика.*

Шевченко А.Ф. Конструктивность педагогических действий в условиях конкретной образовательной ситуации.

Аннотация. *В статье дается сущностная характеристика конструктивности педагогических действий и осуществляется описание этапов конструктивного решения в условиях конкретной образовательной ситуации.* ***Ключевые слова:*** *педагогическая импровизация, образовательная ситуация, педагогический процесс, педагогическая практика.*

Shevchenko A. Constructive of pedagogical actions in the conditions of particular educational situations.

Annotation. *The article gives a characteristic constructive pedagogical action and is a description of the stages of the constructive decisions in the conditions of particular educational situations.* ***Keywords:*** *pedagogical improvisation, educational situation, pedagogical process, pedagogical practice.*

ЯКОВЕНКО Т.В.,
Інженерно-педагогічна академія,
м. Київ

УДК 378.147Т

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. У сучасному світі розвиток України визначається у загальному контексті європейської інтеграції з її вимогами, зокрема до якості освіти. Підвищення вимог до якості інженерно-педагогічної освіти стає насущною проблемою і умовою розвитку всієї системи педагогічної освіти, стимулом оновлення її змісту на основі принципів фундаментальності, інтегративності, спадкоємності і практичної спрямованості.

Сучасні інженери-педагоги повинні мати широкий технічний світогляд, бути здатними до проектування, реалізації, контролю, оперативного реагування на будь-які зміни в педагогічному процесі, спроможними передбачити наслідки цих змін, планувати свої дії, самостійно визначати найбільш раціональні прийоми педагогічного впливу.

Нові вимоги до професійного образу майбутнього викладача передбачають нові підходи й принципи підготовки їх в умовах інженерно-педагогічної освіти. Новизна підходу в підготовці сучасних кадрів полягає в тому, щоб забезпечити таку дидактичну реальність, у якій майбутні фахівці опановували б особистісно-креативні функції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблема розвитку креативності особистості розглядалася як українськими вченими (В. Клименко, Є. Лузік, О. Потебня, В. Роменець, Л. Шелестова), так і російськими (Д. Богоявленська В. Дружинін, О. Лук, С. Максимова, О. Матюшкін, О. Мороз, Є. Ніколаєва, Я. Пономарьов) та зарубіжними (Г. Алдер, Дж. Гілфорд, А. Маслоу, К. Поппер, К. Роджерс, П. Торренс) педагогами та психологами.

Суть педагогічної творчості розглядали В. Андреєв, Ф. Гоноболін, В. Загвязинський, Н. Кузьміна, М. Никандров, І. Раченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін та ін. Процес формування готовності студентів до педагогічної творчості в ході різноманітних видів професійної підготовки знайшов своє відображення в працях Л. Ведерникової, М. Віленського, О. Голубкової, Г. Горелової, С. Гуревича та ін.

Теорія компетентнісно-орієнтованого підходу до навчання викладена у працях В. Байденка, Н. Бібік, В. Безпалька, Е. Зеєра, І. Зимньої, І. Зязюна, Н. Кузьміної, А. Маркової, О. Овчарук, Л. Петровської, Л. Пуховської, М. Розова, Г. Терещука, А. Хуторського та ін.

Формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів розкрито у працях Н. Брюханової, О. Коваленко, М. Лазарєва, Л. Тархан та ін.

Парадокс полягає в тому, що на сьогодні недостатньо робіт з професійної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей, у яких був би розкритий механізм навчальних досягнень, обґрунтовані особистісно-розвиваючі засоби, що сприяють формуванню креативної компетентності майбутніх фахівців.

Метою дослідження є обґрунтування можливості застосування інноваційних педагогічних технологій для формування креативної компетентності майбутнього інженера-педагога.

Виклад основного матеріалу. Рівень професіоналізму майбутніх інженерів-педагогів залежить від реалізації нових підходів до організації навчання студентів вищої школи. Як показує досвід, багато випускників, маючи достатній обсяг теоретичних знань, зазнають труднощів у практичній педагогічній діяльності. Це можна пояснити тим, що в професійній підготовці студентів переважає предметно-змістовий підхід до її організації й здійснення, реалізований через пізнавально-інформаційні технології. Проте, на сучасному етапі важливо навчити майбутніх фахівців не просто опановувати знання, а розвинути в них здатність створювати нове знання, використовувати його при розв'язанні професійних проблем. Саме індивідуально-розвиваюче навчання на відміну від традиційного містить у собі умови розвитку здатності до продукування нових ідей, готовності до нестандартних ситуацій і нестереотипної поведінки студентів у навчальних ситуаціях, і в решті-решт для формування креативної компетентності [1].

Аналізуючи сучасні концепції креативності, що акцентують увагу на вивченні продукту творчої діяльності (Л. Виготський, С. Рубінштейн та ін), на творчому процесі (Дж. Гілфорд, В. Моляко, С. Мідник, Я. Пономарьов, Е. Спирмен, Е. Торранс), на особистості творця (Ф. Беррон, Г. Батищев, Д. Богоявленська, В. Дружинін, В. Дранков, А. Маслоу, К. Роджерс, Б. Теплов та ін), приходимо до висновку, що у філософії креативність визначається як категорія актуалізації в особистості творця, синергетичний процес, результат творення суб'єктивно і об'єктивно нового продукту. У психології більшість дослідників під креативністю розуміють певну сукупність розумових і особистісних особливостей [2]. Креативність у професійній педагогіці та методиці розглядається як здатність до творчості, прийняття і створення нового, нестандартного мислення, генерування великого числа оригінальних і корисних ідей. Креативність особистості визначає її готовність до змін, відмови від стереотипів, знаходження оригінальних рішень складних проблем в ситуації невизначеності; це внутрішній ресурс людини, який допомагає їй успішно самовизначитися в суспільстві. Креативність означає рівень творчої обдарованості, здатності до творчості, відносно стійку характеристику особистості.

У сучасній психолого-педагогічній літературі немає єдиної думки щодо факторів, які впливають на рівень розвитку креативності студентів. Можна виділити основні фактори, що впливають на розвиток креативності студентів: 1) творчі здібності; 2) творче середовище; 3) соціокультурні особливості; 4) творча мотивація; 5) рівень інтелекту вищий за середній; 6) вікові особливості; 7) досвід; 8) час; 9) інтенсивне емоційне переживання; 10) підсвідомі процеси (інтуїція) [3].

Виходячи з того, що компетентність – це сукупність властивостей (характеристик) особистості, які дозволяють їй якісно виконувати певну діяльність, спрямовану на вирішення проблем (завдань) у будь-якій галузі, дамо визначення креативної компетентності. *Креативна компетентність інженера-педагога* включає систему знань, умінь, навичок, здібностей і особистісних якостей, необхідних йому для творчості, а саме: здатність до творчості, до вирішення проблемних завдань; винахідливість; гнучкість і критичність розуму, інтуїцію, самобутність і впевненість в собі; здатність ставити і вирішувати нестандартні завдання, здатність до аналізу, синтезу і комбінуванню, здатність до перенесення досвіду, передбачення; одухотвореність, емоційний підйом у творчих ситуаціях; асоціативність, уява, відчуття новизни, чуйність до протиріч, здатність до емпатії; проникливість, уміння бачити знайоме в незнайомому; подолання стереотипів; схильність до ризику, прагнення до свободи.

Таким чином, потрібен особливий підхід в організації навчального процесу в інженерно-педагогічному закладі, який повинен сприяти формуванню знань і способів їхнього використання для розв'язання професійних педагогічних проблем у зв'язку з оволодінням інноваційними технологіями, методиками й видами професійної діяльності; формуванню вміння творчо й свідомо обирати оптимальні способи перетворювальної діяльності; планувати власну педагогічну діяльність і творчу діяльність тих, кого навчають, прогнозувати й передбачати її результати, оцінювати ефективність педагогічної праці, мислити системно й комплексно, самостійно оновлювати інформацію, працювати з педагогічними нововведеннями, здійснювати проектну діяльність, оцінювати раціональність прийнятих рішень.

Саме інноваційний підхід визначає творчий характер освітнього процесу. У процесі реалізації цього підходу наукова інформація не може викладатись у готовому виді. Форми й способи її здобування повинні стимулювати інтелектуальний розвиток і розвиток креативних здібностей студентів, орієнтувати їх на співробітництво й співтворчість у розв'язанні навчальних проблем. Освітній процес не повинен зводитись до передачі й засвоєння предметних знань у готовій формі.

Інноваційний підхід до навчання проявляється в тому, що в ньому затребувані індивідуальні освітні маршрути, які враховують індивідуальність студента, креативні й особистісно орієнтовані технології професійної підготовки майбутніх фахівців.

Інноваційні технології, що забезпечують розвиток і подальше вдосконалення креативних здібностей студентів, становлення їх активної професійної позиції й творчого стилю діяльності, розрізняються між собою розмаїтістю форм і методів навчальної роботи, можуть бути груповані.

До першої групи відносять ігрові технології, у яких за допомогою ігор-драматизацій, етюдів на тематичні замальовки, діалогів, диспутів формується готовність студентів до нестандартного розв'язання навчальних проблем, здатність у різноманітті точок зору, позицій вибирати власну систему поглядів, принципів і вміння їх відстоювати.

Друга група технологій дозволяє реалізувати потенції, ресурси й резерви студентів як суб'єктів освітнього процесу. До них відносять різноманітні тренінги: тренінг креативності, тренінг особистісного росту, рольові тренінги, кейс-стаді-технології, які розвивають у майбутніх економістів нестандартність у діях, удосконалюють креативні й рефлексивні здатності.

Третя група технологій базується на проблемних ситуацій:моделювання й програвання в навчальному процесі професійних ситуацій; тренінги самоактуалізації; розробка й захист творчих проектів; мозковий штурм; конкурси, творчі роботи.

З-поміж інноваційних технологій, що стимулюють розвиток мислення, комунікативних і креативних здібностей, слід виділити ігрові технології проблемно-пошукового характеру, у ході реалізації яких студенти намагаються конструювати навчальний процес, використовуючи нові форми пізнавальної діяльності: підготовка й захист проектів (індивідуальних і групових), доповідей, проведення диспутів, дискусій, використання рольових і ділових ігор, імітаційно-ігрових тренінгів та ін.

Ігрова діяльність виконує такі функції: спонукальну (викликати інтерес), комунікативну (засвоєння елементів культури спілкування майбутніх педагогів), самореалізації (кожен студент реалізує свої можливості); розвиваючу (розвиток уваги, волі та інших психічних якостей), розважальну (отримують задоволення), діагностичну (виявлення відхилень в знаннях, вміннях та навичках, у поведінці тощо), корекційну (внесення позитивних змін у структуру особистості майбутніх педагогів) [4].

Ігрова технологія, на відміну від навчання готовим рішенням, заснована на груповому (колективному) рішенні системи навчальних проблем. Саме в процесі їх обговорення викладач та студент органічно, функціонально включаються в навчальну діяльність, і навчання стає особистісно значущим і розвиваючим. Ця технологія орієнтована на індивідуалізацію діяльності кожного учасника навчання на основі оперативної, регулярної самооцінки, самоконтролю, оскільки колективна миследіяльність надає можливість кожному брати участь в обговореннях в тій або іншій ролі, що дозволяє розвиток людини: це може бути позиція лідера, «генератора ідей», опонента, слухача тощо. Ігрова технологія забезпечує особистісну взаємодію педагога і студента, студента – студента. З досліджень психологів відомо, що повноцінний розвиток кожної дитини відбувається не стільки в процесі парної взаємодії з педагогом (навіть дуже добрим), а скільки під час спілкування з багатьма людьми, що можна забезпечити під час використання ігрових технологій. Таким чином організація взаємодії педагога і студентів в навчанні вимагає залучення учасників учбового процесу до сумісного вирішення навчально-пізнавальних і емоційно-етичних ситуацій на основі власних позицій кожного суб'єкта навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, найбільший вплив на формування креативної компетентності студентів інженерно-педагогічних спеціальностей мають ігрові форми й методи навчання, що, на відміну від традиційних репродуктивно-інформаційних, спрямовані не лише на розвиток логічних операцій мислення, а й на стимулювання творчого мислення, несвідомої обробки інформації, розвиток інтуїції, уяви, натхнення, антиципації, емпатії тощо. Саме розгляд впливу інноваційних форм й методів, характерних для сучасних освітніх парадигм – креативної, проблемної, розвивальної, особистісно-орієнтованої та продуктивної є перспективним напрямком подальшого дослідження

Література

1. Мацепура Л.Л. Дидактичні умови формування креативної особистості майбутнього економіста в процесі гуманітарної підготовки: автореф. дис. … к. пед.наук: 13.00.09 / Л.Л. Мацепура. – КрРіг., 2009. – 27 с.
2. Яковенко Т.В. Історико-теоретичний аналіз проблеми розвитку креативності / А.О. Авєршин, М.О.Агапова Т.В. Яковенко // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – Харків: УІПА, 2010. – №28-29. – С.204-208.
3. Подорожна І.В. Фактори розвитку креативності студентів / І.В. Подорожна // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія: Випуск 2(133) – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2008. – С.141-144
4. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: [монографія]./ С.О. Сисоєва– Х. ; К.: Каравела, 1998. – 150 с.

Яковенко Т.В. Формування креативної компетентності студентів інженерно-педагогічних закладів засобами інноваційних технологій

Анотація. *Проаналізовані сучасні концепції креативності. Дано визначення креативної компетентності інженера-педагога. Обґрунтована необхідність застосування інноваційних педагогічних технологій для формування креативної компетентності майбутнього інженера-педагога. Визначені інноваційні технології, що забезпечують розвиток і подальше вдосконалення креативних здібностей студентів.* ***Ключові слова:*** *концепції креативності, креативна компетентність, інженер-педагог, інноваційні педагогічні технології.*

Яковенко Т.В. Формирование креативной компетентности студентов инженерно-педагогических заведений с помощью инновационных технологий

Аннотация. *Проанализированы современные концепции креативности. Дано определение креативной компетентности инженера-педагога. Обоснована необходимость применения инновационных педагогических технологий для формирования креативной компетентности будущего инженера-*

педагога. Определены инновационные технологии, обеспечивающие развитие и последующее совершенствование креативных способностей студентов. ***Ключевые слова:*** *концепции креативности, креативная компетентность, инженер-педагог, инновационные педагогические технологии.*

Yakovenko V. Forming of creative competence of engineering-pedagogical institutions students by means of innovative technologies

Annotation. *Analyzes modern concepts kreativnosti. A definition of creative engineering expertise of the teacher. The necessity of the use of innovative educational technologies for the formation of creative competence of future engineering educator. Identified innovative technologies to ensure the development and subsequent improvement of students' creative abilities.* ***Key words:*** *concepts kreativnosti, A definition of creative engineering of the teacher, innovative educational technologies.*